

SCT. HANS HAVE, ET INKLUDERENDE ARBEJDSFÆLLESSKAB

HER KAN JEG LÅNE ET SUNDT NERVESYSTEM, NÅR MIT EGET ER UDE AF BALANCE

AF EVA AHRENSBURG

Hist hvor fjorden slår en bugt, ligger der en have smukt. Set højt fra oven kan den forveksles med en almindelig stor have med drivhuse, men jo tættere du kommer på, jo mere du zoomer ind på stedet og menneskene der myldrer rundt, jo mere særegen og mangfoldig bliver den. Din nysgerrighed skærpes. Hvad er dette for et sted?

Sct. Hans Have er en forening og en socialøkonomisk virksomhed, der har været i drift i seks år og fra starten har haft et klart mål om at fremme vores alles mentale sundhed. Den ligger på en meget naturskøn plet ned mod Roskilde Fjord og er en fornyende forlængelse af Sct. Hans Hospitals 200 års historie. Sct. Hans Have har lejet både drivhuse, driftsbygning, kapellet og grønne områder af Region Hovedstaden, som gør det muligt for virksomheden at drive både café, gartneri, butik, koncerter, udstil-

linger, rundvisninger, møde- og arrangementsfaciliteter og forskellige udendørsaktiviteter. På en sommertsolskinsdag kommer op mod 400 gæster forbi og nyder en lækker økologisk snacktallerken, en blomsterpyntet kage eller hjemmelavet saft.

I kulissen har mange forskellige mennesker tilknytning og ejerskab til haven. De bidrager ind i et inkluderende arbejdsfællesskab med det, de kan og har lyst til. Mange frivillige har støttet op helt fra den spæde start, da drivhusene skulle gøres klar, døde fugle fejtes ud af kapellet og køkkenet bygges op til brugervenlig hygiejne. Unge cafémedarbejdere har travlt, når køen bare vokser og vokser i weekenderne, og patienter fra retspsykiatrien har også mulighed for at tjene lidt lommepenge i hverdagene, når der er mere fred og ro til at gøre klar til næste weekends aktiviteter.

Denne artikel giver ordet til den brogede skare af mennesker, som oplever, ser og mærker at Sct. Hans Have gør en forskel og bidrager til vores samfund i en bæredygtig retning.

FRIVILLIGE

Kit kommer susende vestfra på sin elektriske cykel, og snart sidder hun klar på lammeskindet i drivhuset med havens hjemmelavede urtete i glasset. Jeg har altid elsket dette sted. Der er en frisættende kraft over området og rigtig mange har et tilhørsforhold. Så da jeg pludselig så blå havemøbler og folk, der rørte på sig blev jeg nysgerrig. Jeg kom til den første generalforsamling og følte mig meget velkommen. Jeg kunne rigtig godt lide tankegangen – kom og bidrag med det du kan - og jeg tænkte: Her skal jeg kraftdælme ned.

Dagen efter startede Kit som frivillig. Hun var blevet syg af stress og kunne bare mærke at stedet ville gøre hende godt. Her kunne hun bidrage med det, hun kunne overskue. Sige til og fra. Når man er syg og stærkt ude af balance, så er det svært at mærke noget som helst [...], og når det så sker, så er det en enorm lettelse for hele systemet.

Mødt med ligestilling

Kit startede med at pynte kagerne med nødder, chokolade og spiselige blomster fra haven og fik så meget positiv respons fra gæsterne: Næææh, hvor er de bare fine. Hun kan godt lide at arbejde i køkkenet. Forberede tapastallerkener eller bare stå og røre i risengrøden og kigge ud på den psykiatriske kirkegård i decembervej. Hun hygger sig med de unge kolleger og synes, det er skægt også bare at lytte til, hvad de taler om. Alle bliver mødt ligestillet. Der er en uforpligtende venlighed. Folk siger altid 'skønt at se dig'. Ikke noget med at have dårlig samvittighed, hvis det er længe siden sidst. Der er lidt højskolestemning over det. Her får man energi. Tager ikke hinandens energi. Selv efter en fuld dag i køkkenet, så går jeg måske hjem og laver rabarbersaft. Jeg får altid noget inspiration med hjem.

Kit har lært nye mennesker at kende i haven, som hun hilser på, når de mødes rundt omkring i byen. Fx mødte hun Sct. Hans Haves mesterbager i et supermarked i julen. De gav hinanden et knus, ønskede godt nytår og glædede sig over, at de skulle mødes i Sct. Hans Have igen. Hun har også stedet til fælles med en gammel kollega, og de taler om, at når de begge bliver pensionister, så skal de

bare ud og 'lege' noget mere i haven. Der er plads til alle og også lidt galskab. De har lagt mærke til, at når de ældre fra Seniorhøjskolen kommer, så liver de helt op. Det er en indsprøjtning af nærvær og livskraft. Kit synes, at der er en skøn langsomhed over ældre mennesker. Noget samfundet har brug for i disse hektiske tider .

Fælles frokost

Efter nogle timers frivilligt arbejde er der altid fælles frokost kl. 12. Så myldrer alle ind til langbordet i drivhuset, og er det en kold dag, er der tændt op i brændeovnen. Du kan snakke, eller du kan bare sidde og lytte til andres samtaler. Der er plads til det hele. For Kit bringer det minder frem fra barndommen, hvor hun om sommeren besøgte Esther's have i Jylland. Der myldrede karle og piger også frem ved frokosttid.

Kit er uddannet skolelærer, arbejder nu på Vikingskibsmuseet og er også frivillig andre steder. Hun kan mærke at miljøerne befrugter hinanden. At virketrangen spredes, og at der er mange forskellige grunde til at folk kommer i Sct. Hans Have. Der sker en knopskydning af aktiviteter og altid med stil. Der er en knivskarp linje og samtidig mange lag.

Hun synes, at det er et sundt projekt hele vejen igennem: Der er så meget for sanserne og glæden ved økologi. Her bliver man smittet af det gode, det venlige, det frisættende. Der er mange steder, hvor mennesker kan blive klemt i systemet, men ikke her. Jeg kommer for min egen skyld og føler et ejerskab til stedet. Det er svært at forklare med ord. Det skal opleves.

”Det er en indsprøjtning af nærvær og livskraft.”

Frivillig i Sct. Hans Have

Kit runder af. For fem år siden gik jeg ned med et brag. Sct. Hans Have har været som at låne et sundt nervesystem, da mit eget var ude af balance.

85 år og frivillig druegartner

Hans, der er pensionist og snart runder 85 år, er også frivillig i haven. Han er lige kommet hjem fra skiferie i Norge. Et land han kender ganske godt, da han som frivillig har testet vandreture, og han kommer der både sommer og vinter med sin kone, der først lige er gået på pension. Fra tidligere ægteskaber har de fem børn tilsammen og ti børnebørn.

Hans kom regelmæssigt i Sct. Hans Have som gæst i caféen. Han fik lyst til at hjælpe til og tilbød at passe druerne. Planterne udgør hele loftet i Glashaven – den del af drivhuset, hvor der holdes fødselsdage, møder og yogaarrangementer. Hans har længe dyrket druer i sin egen have, og han kunne se, at planterne i Sct. Hans Have ikke blev klippet optimalt, dvs. både sommer og vinter. Nye skud skal fjernes således, at der kun er én klase på hver gren. Så bliver druerne større. Hans bør vide, hvad han taler om. Han har en PhD i plantegenetik og har haft et langt arbejdsliv i Landbrugsafdelingen på Risø.

Jeg har nu været frivillig i to år. Sidste sæson høstede vi 120 kg, som jeg stod på stigen og klippede ned. Jeg vil gerne fortsætte som frivillig, men næste år må nogle andre stå på stigen. Det var hårdt arbejde' siger Hans og smiler. 'Jeg påtager mig gerne andre opgaver og gartner Camilla kan bare ringe efter mig. Vi får en snak om opgaverne – på en fin måde.

Nye venskaber

Hans har også fået nye bekendtskaber i haven, bla. Klaus med motorsaven. De har været sammen om at fælde lærketræer, så fine grene med kogler kunne sælges på julemarkedet. De morede sig over, at det bagefter blev bemærket af lokalavisen, at udsigten til fjorden var blevet bedre pga. de fældede træer.

Hans mener, at haven virkelig er lykkedes godt med den sociale del. Som frivillig kan man bare dukke op om torsdagen kl. 10. Så drikkes kaffe og opgaverne fordeles. Kl. 12 spiser vi en udsøgt frokost sammen, og det er hyggeligt. Alle taler sammen. Han kan godt lide at være med i nogle

fællesskaber. At der er noget lokalt, hvor man kommer hinanden ved. Han mærker ikke, at der er over 300 medlemmer i foreningen Sct. Hans Have, men som frivillig oplever han i høj grad at være en del af et fællesskab. Hans holder sig til gartnerafdelingen og har aldrig blandet sig i køkkenet, men understreger, at han sætter stor pris på Katrine, der er overordnet ansvarlig for køkkendriften.

Han tilføjer: Det er voldsomt så populær haven er blevet. Det viser, at der er brug for sådan et sted.

Hans er også frivillig i flere andre foreninger. Man skal ikke være bange for at blive pensionist siger han og griner. Med næsten 25 års erfaring ved han hvad han taler om. Startede med at arbejde som 14-årig og gik på pension som 60-årig. For ham er frivillighed lig med meningsfuldt socialt samvær.

”For fem år siden gik jeg ned med et brag. Sct. Hans Have har været som at låne et sundt nervesystem, da mit eget var ude af balance.”

Frivillig i Sct. Hans Have

PATIENTER, PÅRØRENDE OG MEDARBEJDERE I PSYKIATRIEN

Det har fra starten været visionen, at Sct. Hans Have skulle være et rummeligt sted, der også inkluderer patienter i et meningsfuldt arbejdsfællesskab. Vibeke Jørgensen, der er afdelingssygeplejerske i retspsykiatrien fortæller: Sct. Hans Hospital har i mange år arbejdet miljøterapeutisk i værksteder bla. gartneriet. Mange af disse steder blev lukket for ca. 10 år siden og det skabte helt klart et vakuum. Hvad skulle vi tilbyde i stedet? Den aktivitetsmulighed, der nu ligger i Sct. Hans Have på vores matrikel er så meget værd for os.

Hvad får patienterne ud af, at komme i haven?

Det er et sted, hvor patienterne kan gøre nytte og der er nogen, der venter på dem. Ellers skulle vi i afdelingen konstruere 'adspredelse', men i Sct. Hans Have er det jo ægte arbejde. For patienterne skaber det struktur på ugen og vi oplever, at de bliver dårligere, når haven har lukket. Det, at de har en opgave, som de anerkendes for, og at nogen har brug for dem. Det er rigtig vigtigt. Patienterne kommer selv og spørger, om de ikke snart kan komme afsted igen. Det er en selvpromoverende effekt.

Hvad lærer de i haven?

Arbejdet er en måde at få testet, hvad patienterne kan mestre. Jeg har set, at nye kompetencer afsløres såsom at kløve brænde og bruge motorsav, men også det at eksponere sig for alle de mennesker, der kommer i haven. Patienterne lærer deres grænser at kende. Nogle synes, at det er hyggeligt med alle gæsterne, andre vælger at komme på andre mere stille tidspunkter. Haven er en pause fra at være syg. Et fantastisk sted at være med i kanten af et fællesskab og øve sig. Det har de virkelig sans for i Sct. Hans Have.

Haven er ikke en del af behandlingen forstået på den måde, at Sct. Hans Have ikke har nogen forhåndsviden om sygdomshistorie eller diagnose. Psykiatrien vurderer fagligt og sikkerhedsmæssigt, hvem der er raske nok til at komme i haven. Patienter med anbringelsesdom må max. være væk fra afdelingen i tre timer. Med behandlingsdom kan de være ude hele dagen, inden de igen skal melde sig.

Arbejdet i haven kan være en forberedelse til en domsændring eller til udskrivelse.

Nogle af patienterne er udvisningsdømte, dvs. at de sendes tilbage til deres hjemland, når de bliver udskrevet. Vibeke uddyber: Ja, de var kriminelle, men de var primært syge. De har begået alvorlig kriminalitet, fordi de var syge. De lever med meget usikkerhed omkring fremtiden. Kan jeg få medicin i mit hjemland? Kan jeg få et arbejde? Det hjælper, at have noget meningsfuldt at foretage sig, og i Sct. Hans Have kan de altid lære noget, som de kan tage med sig, og det er rigtig godt for deres livskvalitet.

Vibeke fortæller med passion om sit arbejde. Hun har arbejdet på Sct. Hans Hospital i over 30 år. Startede på 'Lukket afdeling for urolige mænd'. Dengang var det helt nyt med kontaktpersoner, og det var kønsopdelt, så mænd skulle have mandlige kontaktpersoner. Hun husker tydeligt en ældre plejer, der var startet i den nye funktion som kontaktperson, og en dag kom overrasket og sagde: Jeg er begyndt at drømme om min patient. Vibeke tolkede det helt klart som noget positivt. At der skete noget relationelt, og at plejeren havde givet lidt af sig selv ind i relationen til patienten.

Patienterne skal tage ejerskab

Overlæge Kim Weischer i retspsykiatrien har kontor i en stor gammel dyster bygning på Sct. Hans Hospital, men indenfor er tingene i udvikling. En håndtegnet planche om Situationsbestemt Ledelse hænger på væggen, og en populær artikel om metoden Relationel Koordinering på

”Haven er en pause fra at være syg. Et fantastisk sted at være med i kanten af et fællesskab og øve sig.”

Afdelingssygeplejerske i retspsykiatrien

skrivebordet. Kim går lige til sagen: Der er nogle vildbasser blandt patienterne, som har svært ved at håndtere deres vrede. Dem får jeg langsomt reguleret og patienterne kvitterer: Kim, du kryber ind under huden på mig – på den gode måde. Patienterne vil gerne ud hurtigst muligt. Så taler vi om hvad der skal til: Stabilitet, overholde aftaler, tage medicinen regelmæssigt og ikke stikke af. Sammen med rehabiliteringsteamet laver vi en plan fx med domsændring som mål. Patienten inviteres med til mødet og skal selv tage ejerskab til planen.

I retspsykiatrien får patienterne en sanseprofil udarbejdet sammen med ergoterapeuter. Så kan alle faggrupper blive klogere på, hvilke tiltag, der virker bedst for den enkelte patient. Det kan fx være en musikerapeut, der bruger musikken til at berolige eller få åbnet en samtale med en patient. Eller at natur og havearbejde kan være midlet.

Det var pensioneret overlæge Karin Garde, der i dag er formand for bestyrelsen i Sct. Hans Have, der fortalte Kim og kollegerne om muligheden for forefaldende arbejde for patienterne i haven. Kim fortæller: Det er vigtigt for dem, at de kommer ud af huset. Det vil de gerne. Gøre noget meningsfuldt, noget der gør en forskel. Det keder sig ofte på afdelingen og nogen gange med misbrug til følge. Hvis patienten er stabil er Sct. Hans Have et fint tilbud. Mit fokus er, hvordan vi ruster patienterne bedst muligt til udskrivelse?

Beder om flere timer i haven

Kim er blevet overrasket over, hvordan haven har påvirket nogle af patienterne i positiv retning. Selv nogle, der bare var isoleret på deres værelser, men gav udtryk for, at de gerne ville prøve at arbejde i haven. Der er også eksempler på patienter, der stikker af, men kommer tilbage og beder om flere timer i haven. Kim uddyber: De får noget at stå op til og struktur på ugen. Starter med få timer, og hvis det går godt, kan de tilbydes mere arbejde. Det kan også være fysisk hårdt og måske får de ondt i ryggen af at flytte sten, men det er ok. Så taler de med fysioterapeuten, lærer noget om arbejdsstillinger og får mere kropsbevidsthed.

Patienterne er også glade for den sociale kontakt med andre uden for det afsnit, hvor de bor. Kim oplever, at de bliver kede af det, når haven er lukket. Det er et fristed, hvor de føler sig trygge. Han har oplevet en patient, som

var bange og utryg ved at komme i en patientklub i psykiatrien, men efter arbejdet i Sct. Hans Have er hans sociale kompetencer blevet væsentlig bedre, og han er også blevet bedre til at handle ind til egen madlavning.

Kim synes, at han har en god kontakt til sine patienter. De griner meget sammen, og han ved, at relationen er afgørende. Jeg forklarer dem, at jeg afdækker deres svagheder. Ikke for at håne dem, men for at finde ud af, hvordan de kommer til at klare sig bedre. Han er heller ikke bleg for at lave yoga eller synge sammen med dem, hvis det er det, der skal til for at motivere. Kim konkluderer: Det er deres hjem, og vi må gøre det så godt som muligt. Vi er patientens hjælpere.

Samarbejde på tværs

Kim er 66 år og vil rigtig gerne lære fra sig i et samarbejde på tværs af afdelinger og sektorer, og ikke mindst for at tiltrække yngre læger til dette spændende speciale. Det er komplekse problemstillinger, der også løses i samarbejde med jurister og dommere, men der er tid til grundig undersøgelse og afprøvning af forskellige tiltag. Tid til at fordybe sig. Alle lytter til hinanden og byder ind med hver sin faglighed. Man skal være tålmodig og hele tiden være indstillet på at give patienten håb.

”De får noget at stå op til og struktur på ugen. Starter med få timer, og hvis det går godt, kan de tilbydes mere arbejde. Det kan også være fysisk hårdt og måske får de ondt i ryggen af at flytte sten, men det er ok. Så taler de med fysioterapeuten, lærer noget om arbejdsstillinger og får mere kropsbevidsthed.”

Overlæge i retspsykiatrien

Fornyset håb

En af dem, der har fået håbet tilbage og drømmer om, at Kim snart vil give ham lov til at komme mere i haven er en mandlig patient først i fyrrerne, der ønsker at være anonym. Han er cyklet ned til Sct. Hans Have i dag og sidder klar til interview ved det runde bord i drivhuset. I skovmandsskjorte og med smarte briller. Han rækker hånden frem til hilsen, og jeg tager den, selvom Corona er begyndt at hænge. Øjeblikket efter siger han ... nå nej, det må vi jo ikke og smiler. Jeg lover, at vaske hænder efter vores møde. Patienten husker, at han fyldte 40 år, mens han var medarbejder i Sct. Hans Have. Så det må være et par år siden, han startede. Første gang jeg kom her blev jeg introduceret til at vande af gartner Camilla. Jeg kan godt lide at se, at planterne gror herude, og at jeg er med til, at det sker.

Han fejer også og lægger forklæder sammen, så de ikke er krøllede, når de skal bruges af køkkenpersonalet. Patienten tilføjer: Ja, alt forefaldende arbejde. Der er altid meget, der skal laves. Jeg kan bedst lide at vande – det går jeg og hygger mig med. Og personalet i psykiatrien spørger lystigt til, hvordan det går med mit arbejde.

Han har lært nogle af de andre patienter, der kommer i haven at kende. Så snakker de lidt, mens de arbejder eller over frokosten. Det er et frirum at komme i Sct. Hans Have. Jeg er fri – ikke på afdelingen. Det betyder noget! Og jeg har det godt, når jeg går hjem herfra.

Jonas på 29 er en af de andre patienter, der trives i haven. Han møder op på slaget ti, klædt i arbejdstøj og gummistøvler. Med et åbent og mildt ansigt hilser han venligt og sætter sig ved kaffebordet, hvor arbejdsopgaverne fordeles. Han blev introduceret til Sct. Hans Have af personalet i retspsykiatrien, fordi han manglede noget at lave i hverdagene. Nu har han arbejdet i haven et år og kommer fire dage om ugen, tre timer hver dag.

**”Jeg har det godt,
når jeg går hjem
herfra.”**

Patient ansat i Sct. Hans Have

**”Sct. Hans Have bidrager i
høj grad til at skabe mening
i Jonas’ liv. Tilbyder ham
et nyt fællesskab og en
arbejdsidentitet.
Han får ansvar og nye
kompetencer.”**

Mor til patient

Jonas kan godt lide, at der er flere forskellige opgaver: Jeg har slået meget græs i æblehaven, både med håndholdt maskine og på traktor. Det er nogle sjove dage, når jeg kan køre på traktoren. Jeg hjælper også med at flytte grene og fjerne ukrudt. Jeg kan mærke, at jeg er tilfreds, når jeg har arbejdet i haven. At jeg har opnået noget med min dag.

Personalet i psykiatrien roser ham og siger, at det er rigtigt godt, og at han bare skal fortsætte med at arbejde.

Bliver frisk af at arbejde

Jonas fortæller, at han kan mærke, at han bliver frisk af at arbejde og at tiden går hurtigere, når han har et job, der skal passes. Han håber, at jobtræningen vil hjælpe ham i fremtiden. At han er vant til at have et job at stå op til. Han lærer lidt nyt, hver gang han er i haven og har lært de andre i arbejdsgruppen at kende. Jonas har også skrevet på sin Facebook-profil, at han er gartner i Sct. Hans Have.

Eva og Jacob er forældre til Jonas, og de skiftes til at besøge ham hver onsdag og lørdag. Så kører de ned til fjorden og går en tur eller sidder i bilen og kigger ud over vandet. Jacob mindes med glæde tiden før Jonas blev syg, hvor de sammen tog på motorcykelture ad Marguritruterne. Forældrene fortæller med stor indlevelse om en ung mand, der ihærdigt forsøgte at leve op til samfundets krav. Jonas boede på kollegium og var i gang med en HF-uddannelse, men så begyndte angstanfaldene, og han trak sig mere og mere ind i sig selv. Det blev starten på nogle meget svære år for Jonas og familien, der desværre endte med en dom, efter Jonas forsøgte at forsvare sig selv over for nogle unge, som han følte sig chikaneret af.

I dag er forældrene meget taknemmelige over den milde dom og det tilbud, Jonas har nu i retspsykiatrien. De praktiske ting bliver ordnet, og det er et rummeligt sted, hvor der er ro og tid til at komme sig. Der er mennesker, der taler med ham, sørger for at han tager sin medicin, og det har gjort ham så meget bedre. Humøret er vendt tilbage, han viser interesse i andre og er også begyndt at kede sig på afdelingen.

Fællesskab og arbejdsidentitet

Eva fortsætter: Sct. Hans Have bidrager i høj grad til at skabe mening i Jonas' liv. Tilbyder ham et nyt fællesskab og en arbejdsidentitet. Han får ansvar og nye kompetencer. Medarbejdere i haven møder ham med åbenhed og anerkendelse, og han får lov til at prøve mange ting. Også 'rigtige mandeting' som græsslåning og arbejde med store maskiner i forbindelse med ombygning af køkkenet. Det betyder, at han får nye oplevelser, som han kan fortælle om, når han møder familien.

Eva har også selv oplevet venligheden i haven: Hej Jonas, nå har du din mor med i haven i dag ... jamen, så er kaffen gratis. Hun synes, at det er dejligt at se, at han er en del af et fællesskab, hvor han får nye relationer.

Forældrene oplever, at Jonas har fået nye interesser. Han er begyndt at løbe og blev nr. 3 i Sct. Hans løbet, og han har købt en mountainbike og meldt sig ind i den lokale klub. Han har tabt sig 10 kg i den seneste tid. Jacob finder igen smilet frem og husker, hvor motorisk begavet Jonas var som 6-årig, hvor han lærte sig selv at lave kraftspring og klatrede fra de store drengene i træerne.

Eva og Jacob mener, at Sct. Hans Have er en væsentlig krumtap for, at Jonas i dag har et godt liv. De håber, at han i fremtiden vil få et godt job, der matcher hans ressourcer, og at han kan komme til at bo for sig selv. De synes, at han er modnet gevaldigt og har realistiske ønsker for sin fremtid. Jonas ønsker ikke at være førtidspensionist, men vil tjene sine egne penge. I Sct. Hans Have kan han øve sig på at have et job.

Et arbejdssteam bestående af frivillige ansatte og patienter gør klar til juleåbning

ANSVARLIG UNGARBEJDER OG FLYGTNING FRA SOMALIA

Ismail på 32 år kommer gående fra sin bolig i Roskilde i god tid til vores aftale kl. 10. Vi hilser på hinanden med smil og Corona-afstand. Ismail kom til Danmark som flygtning i 2014 og har haft Katrine som sin mentor siden 2015. Han startede som frivillig en gang om ugen i køkkenet og blev siden fastansat. Nu har han styr på næsten alt i køkkenet og er både med til at åbne og lukke, skære grøntsager, lave kakao, suppe, snacktallerkener osv.

Katrine har skubbet til ham på en god måde. Først ville han ikke stå i kassen. Han syntes ikke, at hans sprog var godt nok, men efter en uge med 'Ny i kassen' skilt på, så var han klar. Det er dog stadig svært for ham, når han skal skrive navne på kunderne ifm. deres bestilling. Nogle skriver det selv, andre siger bare, at det er lige meget, hvordan det bliver stavet.

Ismail fortæller: Det har betydet meget for mig at arbejde i haven. Som flygtning er det svært at komme ind i et nyt fællesskab. Her er der også andre udlændinge og mennesker med udfordringer. Alle taler sammen og især nogle af de ældre frivillige spørger ind og vil rigtig gerne høre om mit liv i Somalia. Hvordan det var at bo på landet, hvilke dyr vi havde, skolen, måltider osv. Det har betydet meget for mit sprog.

Ismail har også rengøringsjobs andre steder, men der har han ikke kontakt med andre, så det har ikke samme positive effekt på hans sproglige og sociale udvikling. Han har afsluttet 10. klasse i Danmark og bestået Danskprøve 2 på sprogskolen. For at få permanent opholdstilladelse skal han bestå indfødsretsprøven. Derfor prøver Ismail at lære mere om Danmark fx ved at se Matador. Det var lidt sjovt, da han var til julefrokost med de andre i Sct. Hans Have, og de snakkede om Matador. En dansk pige i trediverne morde sig over, at hun også først lige har set den, og nogle af de unge har slet ikke set den.

Ismail blev glad, da han genkendte Lise Nørgaards navn. Han havde jo set statuen af hende på bænken midt i Roskilde. Snart vil han tage hul på Kroniken. Vi taler om, at det må være meget underligt, at se disse serier med et liv, der er så anderledes end at vokse op på landet i Somalia.

Ismail husker, at mennesker, der var psykiske syge, blev bundet fast til et træ eller bare efterladt på gaden. Nu er der dog mulighed for at få medicin i hovedstaden Mogadishu.

Hvad er din drøm for fremtiden?

Når man kommer som flygtning til et helt nyt land føles det som at være en baby eller et lille barn. Måske kan du lave en tegning af det, du drømmer om. For mig var det at være post eller fragtmand. Et par år senere laver du en ny tegning. Men der er mange regler omkring mit ophold, der har betydning for mine valg og reglerne bliver hele tiden lavet om.

Ismail har det godt, når han tager hjem efter en lang arbejdsdag med lukkevagt i Sct. Hans Have, og nogle dage er han kun hjemme en time, før han skal videre til et rengøringsjob i Viby Sjælland. Han er troende muslim, og de andre i køkkenet er meget imponerede over, at han kan faste under ramadanen, når nu man kan få så meget lækkerter at spise og drikke i Sct. Hans Have. Ismail siger også, at han godt kan lide, når der er mange gæster i haven. Så går tiden hurtigt, og fysisk får han det faktisk bedre under ramadanen og tager lidt på. Han må jo gerne spise efter solnedgang. Ramadanen falder i april i år, så det er lidt nemmere end sidste år, hvor det var i maj, og solen dermed gik senere ned.

”Det har betydet meget for mig at arbejde i haven. Som flygtning er det svært at komme ind i et nyt fællesskab. Her er der også andre udlændinge og mennesker med udfordringer. Alle taler sammen og især nogle af de ældre frivillige spørger ind og vil rigtig gerne høre om mit liv i Somalia”

Ungarbejder og flygtning fra Somalia

DAGLIG LEDER OG PROJEKTUDVIKLER

Katrine er oprindelig uddannet husholdningslærer og har en lang erfaring med drift og udvikling af tilbud til unge og andre på kanten af arbejdsmarkedet. Nu står hun i samarbejde med Lars Fenger og Stine Goltermann for den daglige ledelse og udvikling af Sct. Hans Have. Hun fulgte nysgerrigt med på sidelinjen i de første år, og da haven i 2017 søgte en fagperson til køkkenet, tog hun chancen.

Det har været en stor udvikling i haven de sidste tre år. Jeg har kunnet bruge alle mine kompetencer, og det er dejligt, at der er kort fra beslutning til handling. Jeg har været med til at skabe orden og struktur på køkkenet, og jeg synes, at hele den pædagogiske indsats med en mangfoldig medarbejdergruppe er en sjov opgave. At skabe den rette balance mellem krav, forventninger og hensyn. Her er en god ånd, og min kollega Lars er en exceptionel glædesspreder og en kæmpe gevinst til stedet. Han er knapt så god til at holde orden i et køkken, men så kan han så meget andet siger Katrine og griner.

Katrine fortæller om, at gevinsterne ved en mangfoldig arbejdsplads jo også kommer 'de stærke' til gode. Ungarbejdere på 16-17 år spørger hende nysgerrigt, hvordan de skal forholde sig til mennesker med diagnoser, og hvordan de bedst kan støtte dem i arbejdsopgaverne. Det er en gave, når unge tidligt i arbejdslivet lærer denne rummelighed og opmærksomhed. Katrine fortæller også om tidspunkter, hvor hun selv har været udfordret, men har fået hjælp fra medarbejderne. En dag, da en gæst blev ubehagelig og udadreagerende ved skranken, var det faktisk Ismail, der bevarede roen og fik kontrol over situationen. Bagefter sagde Ismail beroligende: Katrine - jeg har prøvet det, der var langt værre i mit liv.

I en af juledagene skulle Katrine lukke caféen kl. 16, hvor det allerede var ret mørkt. Hun spurgte en af patienterne, der arbejder i caféen, om han ikke nok ville blive, så hun ikke skulle være alene i mørket. Patienten blev meget glad og stolt over, at det var ham, der kunne hjælpe og skabe tryk for Katrine.

Katrine mærker en rigtig god følelse af at være med i et fællesskab, der skaber glæde for så mange mennesker og

hjælper patienter og andre med etableringen af et arbejdsliv. De fortæller om helt konkrete opgaver, som de aldrig har prøvet før, fx at pudse og spartle en væg eller beskære et træ. Det er så givende, at følge både patienternes og de unges udvikling og følge op med passende nye udfordringer fx at 'skubbe' generte piger lidt tættere på skranken i køkkenet.

”Gevinsterne ved en mangfoldig arbejdsplads kommer jo også 'de stærke' til gode. Ungarbejdere på 16-17 år spørger nysgerrigt, hvordan de skal forholde sig til mennesker med diagnoser, og hvordan de bedst kan støtte dem i arbejdsopgaverne.”

Dagligleder i Sct. Hans Have

FREMTIDENS BÆREDYGTIGE FÆLLESSKAB?

Artiklen her samler blot en brøkdel af de positive effekter og historier som haven kan berette om. Gæster har uden tvivl deres egne mentalt helende oplevelser fra haven. Det vidner en stærkt stigende medlemskare om. Der er vist ingen tvivl om, at der i samarbejdet mellem Region Hovedstaden, Sct. Hans Have og mange andre aktører er et stort potentiale for at skabe en på mange måder bæredygtig virksomhed og dermed et efterlevelsseværdigt bud på Danmarks opfyldelse af verdensmålene.

Verdensmål

På voresmaal.dk findes både de 17 verdensmål og undermål beskrevet, så de er til at arbejde med i en dansk kontekst. Det kan lyde som 'verdensmålsbingo' og stræben efter en fuld plade, men ved nærmere eftersyn bidrager Sct. Hans Have faktisk til en del af målene (sæt et billede ind af verdensmålene). Umiddelbart, er det mest oplagt, at se på Mål 3: Sundhed & Trivsel, hvor undermål om at styrke den mentale sundhed, mindske stress og ensomhed er relevante, men Sct. Hans Have er også en virksomhed, så Mål 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst er en afgørende forudsætning.

Katrine bliver bedt om at reflektere over, hvordan Sct. Hans Have bidrager til verdensmålene?

Vi arbejder på, at skabe anstændige jobs for alle herude – uanset om du har ordinært job, er patient eller frivillig. Det er et mangfoldigt, inkluderende arbejdsfællesskab, hvor alle tilbydes en struktur og tilpassede arbejdsopgaver. Alle ved, hvad de skal, når de kommer. Vi arbejder hele tiden på at udvide vores aktiviteter og kapacitet, så vi bliver mindre afhængig af fondsmidler.

Mål 8 forholder sig også til bæredygtig turisme, og Sct. Hans Have er opmærksom på unikke muligheder inden for begrebet 'staycation', dvs. ferie i lokalområdet eller inden for landets grænser. Haven bidrager til udviklingen af nationalparken Skjoldungelandet og Roskilde Kommunes grøn-blå strategi for udviklingen af hele hospitalsområdet. Sct. Hans Have indgår således i og er åben for mange forskellige partnerskaber, der relaterer sig til både Mål 11, 12 og 17.

Som gammel husholdningslærer har Katrine et motto i baglommen: Vi bruger, hvad vi har til at få, hvad vi behøver. Vi prøver så vidt muligt at have en ansvarlig produktion og forbrug herude. Vi mindsker madspild, gartneriet er ø-mærket og genbruger regnvand, vi upcycler materialer til byggeri og produktion af møbler og hynder, og i vores butik sælges overvejende bæredygtige produkter. Det understøtter Mål 12, som også har fokus på at motivere andre virksomheder til at agere bæredygtigt. Desuden bidrager Sct. Hans Have positivt til Mål 15: Livet på land ved at fremme biodiversiteten. En frivillig passer bistader i baghaven og flere områder og bede hører til kategorien 'Vildt med vilje'.

Jeg zoomer ud og op. Det har virkelig været berigende at komme tættere på livet i Sct. Hans Have. Et mikrokosmos med makro-potentiale?

Uden tvivl et sted, der er værd at besøge, hvad enten du tiltrækkes af alle de sanselige fristelser eller den mere åndelige føde, hvor du forsøger at forstå hvordan det lille økosystem kan inspirere din hverdag eller virksomhed i en mere bæredygtig retning.

Bæredygtighed har mange ansigter. Det gælder om at være nysgerrig på og stræbe efter både miljømæssige, økonomiske, sociale, sundhedsmæssige og mentale gevinster. Sct. Hans Have viser, at hvor der er vilje, er der en vej. Hvor bugtet den end måtte være.